

CAPÍTOL 1

Esdeveniments previs: Els exploradors, pioners de l'acció colonial?

1816: Expedició de Tuckey.

La *Société de Géographie de Londres* organitzà l'expedició de Tuckey que comptava amb 56 exploradors amb l'objectiu de documentar àmpliament el curs del riu Congo. Aquest viatge marca l'inici d'un creixent interès per explorar i conèixer la regió de l'Àfrica Central.

El primer lloc, són les exploracions "científiques" que s'encarreguen de documentar el país a conquerir. És el primer acte de la dominació colonial. A partir de la Conferència Internacional de Geografia, en el cas del Congo, els militars es troben el capdavant de les expedicions, per tal d'aplicar els interessos estratègics. Després de la Conferència de Berlín, s'instal·la la "colonització clàssica". Concretament pel Congo, s'inaugura dins del marc jurídic i internacional de l'Estat Independent del Congo. La fase d'exploració del Congo deriva ràpidament a la fase de la seva explotació.

Aquest interès- tant per l'expedició de Tuckey com altres expedicions posteriors- és concretava en tres punts interrelacionats: *l'interès científic*, la intenció de conèixer en profunditat el país a nivell físic i les poblacions que hi viuen; *l'interès estratègic*, el coneixement adquirit permetia una millor estratègia de conquesta del territori a l'hora que definia l'interès per dur a terme aquesta colonització; *l'interès econòmic*, l'ocupació de les terres es

plantejava amb el clar objectiu de l'espoliació dels recursos naturals mitjançant l'explotació de la població autòctona

1841: Arribada dels primers missioners al Congo.

Entre ells *les Pères du Saint-Esprit*, que poden ser considerats els primers colonitzadors. La seva arribada marca l'inici de la desestabilització cultural de l'Àfrica Central realitzada en nom de la "civilització" i de la "fe veritable".

1876: Conferència Internacional de Geografia.

El 12 de setembre es celebrà la *Conferència Internacional de Geografia* a Brussel·les; on Bèlgica, a través del seu rei, deixà constància de la seva implicació en el procés colonitzador. Un esdeveniment oficial que propulsarà el procés colonial, i associà de manera explícita, tres conceptes que faran escola en l'empresa colonial: economia, humanitari, científic.

En aquest context es va reconèixer "*l'association internationale pour l'exploration et la civilisation de l'Afrique centrale*".

1877~1884: Expedició Stanley.

Leopold II creà el *Comité d'Études du Haut Congo* i contracta a Sr. H. M. Stanley per a realitzar diverses expedicions amb els objectius de:

- construir les "stations et postes";
- aconseguir, negociant o per la força, tractats amb els caps indígenes;

- elaborar un informe geogràfic i ètnic de les poblacions situades a les ribes del riu Congo.

Stanley va signar més de 400 tractats amb líders congolesos locals que atorgaven la propietat de les seves terres al rei Leopold II, i no a l'Estat belga. Tot i que aquests tractats eren de dubtosa validesa, donades les dificultats lingüístiques, les diferències culturals i la rapidesa en que s'efectuaven; foren acceptats per legitimar la colonització.

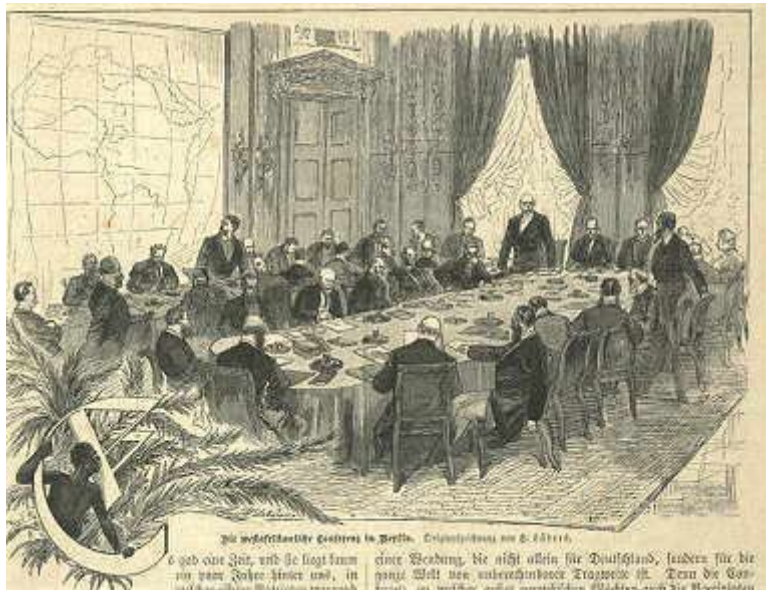
1884: Creació del territori colonial de Leopold II.

En base a l'informe de Stanley, el 7 d'agost de l'any 1884, Leopold II i el mateix Stanley es reuniren a la residència reial de Ostende per elaborar el que seria el primer esborrany del Congo-Estat Lliure. Al mapa només s'hi detallava el Riu Congo i les petites poblacions situades al seu voltant. **Les fronteres foren demarcades de forma arbitrària** en base la informació recollida per Stanley i seguint les aspiracions i interessos privats del monarca; sense que les poblacions congoleses tinguessin la més mínima possibilitat d'intervenció. Unes setmanes més tard Bismark va acceptar aquest mapa com el "territori colonial" de Leopold II, que poc després seria reconegut internacionalment.

1884-1885: Conferència de Berlín.

La Conferència de Berlín va ser convocada conjuntament per França i Alemanya. Es celebrà entre el 14 de novembre de 1884 i el 26 de febrer de 1885 amb l'assistència de:

Alemanya, Àustria-Hongria, Bèlgica, Dinamarca, Espanya, EE.UU, França, Gran Bretanya, Holanda, Itàlia, Portugal, Suècia, Noruega i Turquia. Bismark obrí la primera sessió i acceptà la presidència i anuncià el propòsit de promoure la

"civilització" dels africans facilitant la seva obertura al comerç exterior. Es considerava que la colonització es realitzava en nom de la humanitat i per a la promoció de la Pau. Bismark definí quins serien els objectius específics:

- liberalitzar el comerç als Rius Congo i Níger;
- crear acords sobre les formalitats per una vàlida annexió de territoris en el futur;
- no entrar en qüestions de sobirania.

“ El nou Estat del Congo està destinat a ser un dels més importants executant l'obra que nosaltres tenim la intenció d'acomplir, i expresso els meus millors desitjos pel seu desenvolupament ràpid i per la realització de les nobles intencions del seu il·lustre creador”. Bismarck, clausura de la Conferència de Berlín.

En aquesta conferència, després de múltiples maniobres diplomàtiques, Léopold II obté l'autorització de crear un Estat Independent del Congo.

Cal destacar que, cap país africà tingué representació a la conferència.

Fonts:

Adu Boahen, “El colonialismo en Africa: su impacte y significado”, en: Adu Boahen (director), *Historia general de Africa, volumen VII. Africa bajo el dominio colonial (1880-1935)*, Tecnos/Unesco, Madrid, 1987, pp.829-861.

Afigbo A.E, “Les repercusiones sociales del dominio colonial: las nuevas estructuras sociales, en: Adu Boahen (director), *Historia general de Africa, volumen VII. Africa bajo el dominio colonial (1880-1935)*, Tecnos/Unesco, Madrid, 1987, pp.521-541.

De Witte, L., *El asesinato de Lumumba*. Ed.Crítica, Barcelona, 2000.

Emongo, Lomomba. Aux sources de la colonisation belge du congo: rôle et place des explorateurs. 2006. Consultat a :
www.cobelco.info/Library/exploration%20Congo%20Lomomba.htm

Iniesta, F., *Emitai. Estudios de historia Africana*, Ed. Bellaterra, Barcelona, 2000.

Ndaywel è Nziem, I., *Historia del Congo*, Ed. Catarata, Madrid, 2011.

Nkuku khonde, C., “Els drets humans al Congo colonial: exposició i anàlisi d’alguns casos i testimonis d’abusos”, a Kabunda, M., Jiménez Luque, T., *República Democràtica del Congo. Drets Humans, conflictes i construcció/destrucció de l’Estat*, Ed. Fundació Solidaritat UB i Inrevés, Barcelona, 2009, pp. 10-28.

Fotografia:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d6/Henry_M_Stanley_1872.jpg

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Afrikakonferenz.jpg?uselang=es>